

УДК 378.4:37.013.43

Василь Осьодло,
доктор психологічних наук, професор
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0003-2893-4721>

Валерія Скрипнікова,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-0056-7299>
DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/232-241

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

У статті розкрито сутність компетентнісного підходу та особливості застосування сучасних технологій і методів у розвитку міжкультурної компетентності. На основі аналізу та узагальнення поглядів сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців виокремлено методи, найефективніші для навчання розвитку міжкультурної компетентності, та передбачено можливість їх поєднання у змісті військової гуманітарної освіти.

Ключові слова: компетентнісний підхід; компетентність; міжкультурна компетентність; міжкультурна комунікація; військова гуманітарна освіта; професійна підготовка; методи активного навчання; інтерактивні технології; освіта.

Постановка проблеми. Процес глобалізації нині впливає на всі сфери діяльності людини та висуває нові вимоги до змісту сучасної військової гуманітарної освіти. Такі зміни зумовлені військово-політичним курсом нашої країни на входження у європейський простір та вступ до НАТО. Перспектива приєднання України до Євросоюзу і тісна співпраця на тлі повномасштабних бойових дій, що розгорнулися на території України через збройну агресію РФ, вплинули на інтенсивність діалогу із західними партнерами та сприяють зміцненню міжкультурних відносин.

Навчання та перебування українських військовослужбовців у країнах – членах НАТО сприяють їх умінню професійно співпрацювати, швидко навчатися, ефективно взаємодіяти, гнучко мислити й адекватно поводитися в іншому культурному просторі, що на сьогодні є важливою складовою професійної підготовки військових фахівців.

Нині актуальності набула проблема модернізації військової гуманітарної освіти та пошуку нових сучасних підходів до підготовки майбутніх магістрів військового управління на засадах компетентнісного підходу як надійної методологічної основи, що дає змогу розробляти й досліджувати зміст військової гуманітарної освіти і професійної підготовки у контексті її модернізації.

Крім того, актуалізація розвитку міжкультурної компетентності постає як важлива умова успішної та ефективної професійної діяльності майбутніх магістрів військового управління у сфері міжкультурних комунікацій. На думку Б. Хантера, міжкультурну компетентність можна порівняти до глобальної

компетентності, тому у процесі її набуття людина має «осягнути власні культурні межі, перш ніж увійти в інші», оволодіти «здатністю розуміти власні культурні норми та очікування і визнавати культурні відмінності, а толерантна позиція, толерантне ставлення забезпечать у сучасних умовах підґрунтя для входження особистості у глобалізований світ» [12, с. 267–285].

Отже, враховуючи зазначене, вважаємо, що пошук сучасних педагогічних технологій для оволодіння міжкультурними навичками є актуальною та нагальною проблемою сучасної військової освіти, що потребує подальших наукових розвідок.

Метою статті є висвітлення методичних засад розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління.

Завдання статті полягає в дослідженні основних методичних прийомів та можливостей сучасних педагогічних технологій у розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення та систематизація вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, порівняння.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні положення, які розкривають сутність поняття «компетентнісний підхід» на рівні вищої школи, висвітлено в наукових працях І. Бега, Н. Бібік, А. Вітченка, В. Галкіної, І. Зязюна, О. Овчарук, В. Осьодла, О. Пометуна, С. Шеховцової, В. Ягупова та інших учених, на думку яких впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх фахівців забезпечить вищий рівень компетентності суб'єктів навчання. Поняття «компетентнісний підхід» у психолого-педагогічній науці дослідники тлумачать по-різному. Деякі зарубіжні науковці (СІ. Beelisle, М. Linard, В. Rey, N. Guignon, М. Joras) пов'язують сутність компетентнісного підходу в освіті із формуванням або розвитком готовності особистості до мобілізації всіх своїх знань, здібностей, умінь, навичок і психічних якостей, потрібних для виконання професійного завдання на високому рівні, а також ресурсів, що відповідатимуть меті й умовам перебігу конкретної дії.

На підставі аналізу застосування компетентнісного підходу до розвитку міжкультурної компетентності як однієї із ключових складових професійної компетентності майбутніх магістрів військового управління доходимо висновку, що такий підхід можна вважати методологічною основою для дослідження розвитку міжкультурної компетентності в сучасній освітній парадигмі. Компетентнісний підхід спрямований на розвиток особистості, уміння застосовувати на практиці здобуті знання і досвід у професійній та інших сферах діяльності. Втілення компетентнісного підходу ґрунтується на усвідомленні того, що рівень розвитку особистості визначає рівень розвитку суспільства. Чим вищий рівень професіоналізму фахівців, тим вищий рівень розвитку суспільства, що передбачає поступову та органічну інтеграцію національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір.

Компетентність – це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях для вирішення певних життєво важливих проблем. Компетентність є особистісним

утворенням, яке виявляється у процесі активних самостійних дій людини [5]. При цьому успішність вирішення визначених типових завдань у процесі службової діяльності потребує розвитку особистості військовослужбовця, «формування в нього активної життєвої позиції, адекватної професійної мотивації, наявності необхідних психічних ресурсів, професійної самосвідомості, ціннісних орієнтацій, стратегії поведінки, змісту і стилю життя, спроможності самостійно приймати рішення, гнучкості, здатності до змін, тобто потребує суб'єктності» [6].

Тенденції розвитку військової освіти спрямовані на удосконалення інноваційної, розвивальної, індивідуально орієнтованої, діяльнісної та компетентнісної стратегій освіти. Науковці і педагоги зауважують на неефективності знаннево орієнтованої освіти з огляду на сучасні вимоги, однак, як зазначає С. Шеховцова, компетентнісний підхід ніяк не протистоїть знаннево орієнтованій освіті, спрямованій на отримання інформації, а зорієнтований на формування цілісного особистісного досвіду та ціннісно-сислової оцінки у процесі навчання. Знання та вміння необхідні компетентній людині, але володіння ними не є достатньою умовою для успішності в сучасному інформаційному суспільстві.

На нашу думку, міжкультурна компетентність має бути наповнена якісною актуальною інформацією, великим обсягом знань про цінності, явища, побудову іншої культури. Рівень активності застосування знань визначає рівень володіння міжкультурною компетентністю, тобто компетентність – це успішність у житті, насамперед у просторі своєї діяльності. Розглядаючи засади компетентнісного підходу, ми визначили, що розвиток або формування будь-якого виду компетентності у процесі навчання відбувається у ході діяльності того, хто навчається. Отже, основним завданням вищої військової гуманітарної освіти є спрямування майбутнього військового фахівця на успішне виконання його професійної діяльності, набуття компетентності в тій сфері, в якій він планує професійно зростати.

Зауважимо, що процес набуття та розвитку міжкультурної компетентності ґрунтується на сприйнятті культурно-специфічних особливостей поведінки учасників, що проявляються через дії, судження, реакції, мовленнєвий стиль інших культур. Ефективна взаємодія у міжкультурному просторі відбувається, коли учасники розуміють і приймають факт «іншості» свого партнера, тобто існує тісний зв'язок між усвідомленням головних аспектів своєї культури і розумінням аспектів «іншої».

Враховуючи знаннево-праксеологічний чинник для визначення рівня міжкультурної компетентності та її подальшого розвитку, треба створити певні педагогічні умови, наближені до реальних життєвих міжкультурних ситуацій.

Засновник міжкультурної комунікації Е. Холл у своїх програмах наголошував на труднощах у спілкуванні представників різних культур, які виникають через викривлення у сприйнятті інформації у процесі комунікації. Зважаючи на це, схилиємося до думки, що набуття міжкультурної компетентності має на меті управління процесом комунікації, його адекватну інтерпретацію, здобуття нових культурних знань саме з контексту

міжкультурного спілкування [14].

Сучасна педагогічна практика організації процесу навчання пропонує багато освітніх технологій, які становлять теоретичну основу дидактики навчання, спілкування (І. Зязюн, Г. Іванов, Ю. Кулюткін, В. Семіченко, С. Сисоєва та ін.). Для вирішення проблеми розвитку міжкультурної компетентності необхідне занурення в діяльнісний, комунікативний простір. Цьому запиту відповідає застосування технології активного навчання, яка ґрунтується на принципах діалогічної взаємодії, кооперації і співробітництва, активно-рольової (ігрової) і тренінгової організації навчання [8, с. 37].

Втілення у практику проблемного і розвивального навчання привело до виникнення методів, названих «активними». Свій внесок у розвиток активних методів навчання зробили А. Астахова, Л. Гурч, І. Дичківська, І. Лернер, М. Леві. Зазначимо, що І. Дичківська не тільки обґрунтувала необхідність використання активних методів в усіх видах навчальної роботи студентів, а й започаткувала поняття діалогічного проблемного навчання, що найповніше передає сутність процесів спільної діяльності викладачів і студентів, а також їх взаємної активності в межах «суб'єкт - суб'єктних» відносин» [1, с. 44].

Серед сучасних технологій навчання, своєчасність і корисність яких підтверджено досвідом роботи закладів вищої освіти, слід виокремити особистісно орієнтовані, інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, модульно-розвивальні, що мають стати основою для ефективної дидактико-методичної, психологічної, комунікативної взаємодії студента і викладача та прояву компетентнісних навичок. У цих технологіях особистість, тобто здобувач вищої освіти, є головним суб'єктом, а не засобом досягнення поставленої мети [4, с. 431].

Сутністю активного навчання є активізація розумової діяльності майбутніх магістрів військового управління через створення спеціальних умов, що не залежать від бажання тих, хто навчається. Їх пізнавальна активність має проявлятися у прагненні самостійно мислити, знаходити свій підхід до вирішення завдання (проблеми), бажанні самостійно здобувати знання, формувати критичний підхід до думки інших та незалежність власних думок, тобто бути суб'єктом діяльності. Застосування методів активного навчання передбачає побудову такої системи методів, яка спонукає до самостійного здобуття слухачами знань через активізацію пізнавальної діяльності.

Отже, можемо зробити висновок, що активні методи навчання реалізуються у навчанні діяльністю. Саме в активній діяльності, керованій викладачем, слухачі здобувають необхідні знання, уміння та навички з можливістю їх творчого втілення у процесі виконання функціональних обов'язків. В основу активних методів покладено діалогічне спілкування як між викладачем і студентами, так і між самими студентами. У ході діалогу розвиваються комунікативні здібності, уміння вирішувати проблеми. Діалогізм у розвитку міжкультурної компетентності є головним чинником, адже саме на інтеракції будується міжкультурна комунікація.

Зауважимо, що, на нашу думку, міжкультурна компетентність ґрунтується на змістовому, комунікативному й афективному аспектах. Важливо адекватно

сприймати, уміти вести ефективну комунікацію, розуміти і правильно інтерпретувати відмінності, характерні для представника іншої культури. Саме тому інтеракція – це важливий чинник, який потребує розвитку. Поняття «інтеракції» (від англ. interaction – взаємодія) започатковано в соціології та соціальній психології [8, с. 36]. У процесі інтерактивного навчання кожен учасник навчального процесу має змогу взаємодіяти один з одним для активного обміну інформацією, думками, що приводить до спільного вирішення проблеми, а це означає, що слухачі стають суб'єктами навчальної діяльності. Впровадження інтерактивних технологій у процес викладання у військовій гуманітарній освіті сприяє перетворенню об'єкта навчання на суб'єкт.

Як зазначає Н. Замотаєва, результативність військово-педагогічного процесу сучасні дослідники вважають прямо залежною від «специфіки пізнавальної діяльності майбутнього фахівця, що має позначатись активністю, ініціативністю, спрямованістю на відпрацювання комунікативних умінь, формування культури професійного спілкування, набуття здатності працювати в команді (групі, колективі), досягати при цьому як особистісного, так і колективного успіху». Цим пояснюється посилений інтерес до інтерактивного навчання і технологій, які його забезпечують [3, с. 53].

Для інтерактивних технологій характерні діалогічність, співробітництво викладача зі слухачами, створення вільного творчого простору, самостійна активна пізнавальна діяльність, рефлексія, варіативність і гнучкість змісту навчання, що задовольняють потребу в розвитку, навчають гнучко керувати процесом міжкультурної взаємодії, допомагають поглиблювати здобуті культурні знання у процесі комунікації, сприяють застосуванню набутого досвіду у практичній діяльності. Через поняття «інтерактивні технології» процес навчання можна описати як спілкування, кооперацію, інтеграцію, співробітництво учасників [9]. Для вирішення цього завдання викладач може використовувати такі інтерактивні форми: відеоконференції, «круглі столи», «мозковий штурм», дебати, фокус-групи, ділові і рольові ігри, case-study (аналіз конкретних практичних ситуацій), навчальні групові дискусії, тренінги.

Практичну спрямованість у програмах полікультурного навчання запровадив Г. Тріандис, який запропонував застосовувати «культурні асимілятори» – метод когнітивного орієнтування у програмах атрибутивного тренінгу. На його думку, ознайомлення з іншою культурою відбувається засобами емоційного забарвлення діяльності, програвання ситуацій та їх аналізу [13, с. 305–322].

«Культурний асимілятор» визначають ще як тип навчального посібника, призначений для активного засвоєння представниками однієї культури традицій, норм, цінностей іншої культури на підставі опанування різноманітних ситуацій спілкування та їх пояснення. На цей час поширене використання комп'ютерних культурних асиміляторів, що істотно сприяють зниженню конфліктогенності на соціокультурному рівні [7, с. 51]. Так, Р. Альберт пропонує «культурний асимілятор» називати «технікою підвищення міжкультурної сензитивності». На думку Л. Колс, у «культурному асиміляторі» доцільно виокремити тренінг як засіб для ознайомлення з міжкультурними відмінностями та відносинами, як

можливість перенесення здобутих знань на нові ситуації. Культурна антропологія США пропонує різні типи тренінгів у сфері міжкультурної комунікації. Повну їх типологію визначив Р. Брислін: тренінг самосвідомості (пізнання індивідом особистих культурних засад); когнітивний тренінг (отримання інформації про інші культури); тренінг атрибуції (набуття навичок роз'яснення причин, ситуацій і дій з точки зору іншої культури); ситуативний тренінг (аналіз конкретних міжкультурних ситуацій та обговорення проблем, що виникають внаслідок такого контакту) [11].

Ситуативний тренінг, або метод ситуативного аналізу, який називають «ментальним переломом в освіті», набув особливої популярності у США, Великій Британії, Данії, Німеччині та багатьох інших країнах, а нині стає провідним, зокрема, у вітчизняній педагогіці. Ще одна його назва – метод кейсів – позначає техніку навчання, в якій використовують опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій [2, с. 269]. На сьогодні метод ситуативного аналізу широко застосовують в інтерактивних технологіях і технологіях змішаного навчання.

Метод кейсів як найперспективніший на сьогодні напрям розвитку творчості та імпровізованості вважають ефективним для розвитку практичної професійної спрямованості. Інтерактивний формат допомагає вирішити проблемне питання розвитку «м'яких навичок» (soft skills), вкрай важливих у професійній діяльності під час міжкультурної взаємодії, однак цьому зазвичай не приділяють достатньої уваги у вищих військових навчальних закладах.

Більшість науковців наголошують на перевагах методу ситуативного аналізу порівняно з технологією традиційного навчання, оскільки застосування кейсів сприяє якісному відпрацюванню аналітичних, проєктувальних, прогностичних умінь, спонукає мислити творчо і креативно, поглиблює застосування практичного досвіду вирішення проблемних ситуацій, що виникають під час міжкультурної комунікації, сприяє набуттю досвіду міжкультурного спілкування.

Сутність методу ситуативного аналізу полягає у використанні проблемних ситуацій із життя, які траплялися у процесі міжкультурної співпраці, для аналізу, осмислення суті проблеми, знаходження всіх можливих варіантів ефективного її вирішення, обговорення та вироблення остаточного варіанта рішення під час навчання. Робота над кейсами, складеними на основі реальних ситуацій у міжкультурному просторі, забезпечує набуття майбутніми магістрами військового управління міжкультурної компетентності, що дає їм змогу цілісно, гнучко та професійно вирішувати проблеми, досягати ефективності у процесі професійної підготовки, а в перспективі – у своїй професійній діяльності. Наголосимо, що перераховані методи розвитку міжкультурної компетентності не тільки збагачують досвід міжкультурного спілкування, а й сприяють формуванню демократичного стилю спілкування, поваги до думки іншого, толерантного ставлення, підвищують рівень самостійності, ініціативності, гнучкості, імпровізованості, креативності, розвитку критичного мислення, усвідомлення своєї відповідальності та варіативного підходу до вирішення проблемних ситуацій.

Окремої уваги потребує застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, «реалізовуваних у дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина – машина» за допомогою навчальних програм (тренінгових, контрольних, інформаційних тощо)» [4, с. 431], наприклад дистанційних курсів, де є можливість використання різноманітних прийомів (мікронавчання, інтерактивних опитувань та ін.), у межах нашого дослідження – створення дистанційного спеціального навчального курсу «Лідерство і комунікація у сучасному міжкультурному просторі».

Сутність процесу розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці має на меті поступовий перехід від заперечення культурних відмінностей до можливості міжкультурної інтеграції для розуміння та визнання особливостей культурних відмінностей, поваги до них. Розуміння впливу культурних особливостей залежить від інтерактивної, діалогічної, співтворчої, імпровізаційної взаємодії суб'єктів військово-педагогічного процесу, що, у свою чергу, сприяє виробленню власного підходу до вирішення складних міжкультурних ситуацій.

Очікуваним результатом є досягнення достатнього рівня міжкультурної компетентності у майбутніх магістрів військового управління, культурної лімінальності, наявності якої передбачає побудову певних міжкультурних мостів, міжкультурного діалогу та міжкультурного посередництва. Із досягненням високого рівня міжкультурної компетентності відбувається акумуляція досвіду продуктивної взаємодії, реалізуються затребуваність і самоактуалізація, критичне усвідомлення культури, вміння критично і на основі певних критеріїв оцінювати світогляд, діяльність і її результати, характерні для власної та чужої культури. Засвоєнню змісту сприятиме певна послідовність застосування інтерактивних, інформаційно-комп'ютерних, активних, змішаних технологій навчання, критичного мислення, методів, прийомів (традиційних, проблемних, кейс-методів), форм і засобів викладання (учіння) (прикладів із життя, навчальної літератури) [10]. Результатом процесу навчання має стати усвідомлення правила, сформульованого аналогічно «золотому» правилу моральності: «Роби так, як роблять інші. Роби так, як вони люблять, як їм подобається. Це означає, що, потрапляючи в іншу культуру, доцільно поводитися відповідно до її норм, звичаїв і традицій, не нав'язуючи своїх цінностей і способу життя» [10, с. 66].

Враховуючи функціональні можливості сучасних технологій, їх тренінгову, навчальну, аналітичну, дослідну, прогностичну функції та вплив на формування якісних характеристик військового фахівця (здатності приймати рішення, системно та критично мислити, бути самостійним, гнучким, орієнтованим на справу, цілеспрямованим, комунікативно здібним), ми дійшли таких **висновків**.

1. Для розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці необхідно створити відповідне освітнє середовище, в якому будуть поєднані традиційні, інноваційні та інтерактивні технології в дистанційному, аудиторному і позааудиторному навчанні.

2. Розвивати міжкультурну компетентність військових фахівців доцільно за допомогою таких методичних підходів, як інтерактивне навчання, ситуативний аналіз, кейси (професійно орієнтовані завдання).

3. Результати теоретичного аналізу дають підстави вважати, що перелічені методичні підходи дадуть змогу вибудувати освітній процес, який відповідатиме вимогам до ефективної міжкультурної комунікації та організаційно становитиме перспективне міжкультурне середовище навчання і розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у ході професійної підготовки.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення навчально-методичного посібника, в якому будуть враховані перелічені методи і технології, що сприятимуть розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 320 с.
2. Зайченко І. В. Теорія і методика професійного навчання: навч. посіб. / Мін-во освіти і науки України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: ВД «Ліра-К», 2016. С. 579.
3. Замотаєва Н. Розвиток культуротворчої компетентності викладачів гуманітарних дисциплін вищих військових навчальних закладів із використанням кейс-технології: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; Київський ун-т імені Бориса Грінченка. Київ, 2017. 299 с.
4. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: монографія / І. Доброскок, В. Коцур, С. Нікітчина [та ін.] ; Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Переяслав-Хмельницький : Вид-во С. В. Карпук, 2008. С. 17–22.
5. Осьодло В. І. Методичні аспекти діагностики, формування й розвитку психологічної готовності до професійної діяльності // Вісник Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія «Військово-спеціальні науки». 2010. Вип. 24–25. С. 121–123.
6. Осьодло В. І. Психологія професійного становлення офіцера : монографія. Київ : Золоті ворота, 2012. 463 с.
7. Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти: словник-довідник / Мін-во освіти і науки України; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2020. 120 с.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. С. 324.
9. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих // Рідна школа. 2010. № 11. С. 3–8.
10. Скрипнікова В. О. Педагогічні науки: зб. наук. праць / Міністерство освіти і науки України, Херсонський держ. ун-т. Херсон, 2021. Вип. 94. С. 165.
11. Brislin R.W., Yoshida T. Intercultural Communication Training: An Introduction. – Thousand Oaks, 1994.
12. Hunter B., White G., Godbey G. What does it mean to be globally competent? // Journal of Studies in Intercultural Education. 2006. No. 10. P. 267–285.
13. Triandis H. Intercultural Education and Training / Peter Funke (Ed.) // Understanding the USA. A Cross-Cultural Perspective. Tübingen, 1989.
14. Hall E. The silent language. Garden City. N.Y. Anchor, 1959. P. 217.

REFERENCES

1. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navch. posib. Kyiv: Akademvydav, 2004. 320 s.
2. Zaichenko I. V. Teoriia i metodyka profesiinoho navchannia: navch. posib. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv: VD «Lira-K», 2016. S. 579.
3. Zamotaieva N. Rozvytok kulturotvorchoi kompetentnosti vykladachiv humanitarnykh dystsyplin vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv iz vykorystanniam keis-tekhnolohii: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoy osvity; Kyivskiy un-t imeni Borysa Hrinchenka. Kyiv, 2017. 299 s.
4. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: teoriia ta praktyka vykorystannia u vyshchii shkoli: monohrafiia / I. Dobroskok, V. Kotsur, S. Nikitchyna [ta in.] ; Pereiaslav-Khmelnyts. derzh. ped. un-t im. H. Skovorody, In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy. Pereiaslav-Khmelnytskyi : Vyd-vo S. V. Karpuk, 2008. S. 17–22.
5. Osodlo V. I. Metodychni aspekty diahnostryky, formuvannia y rozvytku psykhologichnoi hotovnosti do profesiinoy diialnosti // Visnyk Kyivskoho nats. un-tu imeni Tarasa Shevchenka. Serii «Viiskovo-spetsialni nauky». 2010. Vyp. 24–25. S. 121–123.
6. Osodlo V. I. Psykholohiia profesiinoho stanovlennia ofitsera : monohrafiia. Kyiv : Zoloti vorota, 2012. 463 s.
7. Harkavets S. O. Sotsialni konflikty: slovnyk-dovidnyk / Min-vo osvity i nauky Ukrainy; Skhidnoukrainskyi nats. un-t imeni Volodymyra Dalia. Sievierodonetsk, 2020. 120 s.
8. Sysoieva S. O. Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh: navch.-metod. posib. / NAPN Ukrainy, In-t pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh. Kyiv: VD «EKMO», 2011. S. 324.
9. Sysoieva S. O. Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh // Ridna shkola. 2010. # 11. S. 3–8.
10. Skrypnikova V. O. Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Khersonskiy derzh. un-t. Kherson, 2021. Vyp. 94. S. 165.
11. Brislin R.W., Yoshida T. Intercultural Communication Training: An Introduction. – Thousand Oaks, 1994.
12. Hunter B., White G., Godbey G. What does it meanto be globally competent? // Journal of Studies in Intercultural Education. 2006. No. 10. P. 267–285.
13. Triandis H. Intercultural Education and Training / Peter Funke (Ed.) // Understanding the USA. A Cross-Cultural Perspective. Tübingen, 1989.
14. Hall E. The silent language. Garden City. N.Y. Anchor, 1959. P. 217.

SUMMARY

Vasyl Osodlo,
Dr. (Psychological sciences), professor
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy
Valeriia Skrypnikova,
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

**METHODICAL APPROACHES TO DEVELOPMENT
INTERCULTURAL COMPETENCE MILITARY SPECIALISTS**

***Introduction.** The article reveals the essence of the competence approach and features of the application of modern technologies and methods in the development of intercultural competence. Based on the analysis and generalization of the views of modern domestic and foreign scientists, the most effective methods for teaching the development of intercultural competence are singled out, and the possibility of their combination in the content of military humanitarian education is*

provided.

Purpose. *There is the coverage of the methodological foundations of the development of intercultural competence of future masters of military administration.*

Methods. *Induction, deduction, systematization and analysis theoretical sources on the problem of acquiring and developing intercultural competence.*

Results. *In order to develop the intercultural competence of future masters of military administration in professional training, it is necessary to create an appropriate educational environment in which traditional, innovative and interactive technologies will be combined in distance, classroom and non-classroom education. It is advisable to develop the intercultural competence of military specialists with the help of such methodological approaches as interactive training, situational analysis, cases (professionally oriented tasks).*

Originality. *Today, the problem of modernization of military humanitarian education and the search for new modern approaches to the training of future masters of military administration on the basis of the competency approach as a reliable methodological basis, which makes it possible to develop and research the content of military humanitarian education and professional training in the context of its modernization, has become relevant.*

In addition, the actualization of the development of intercultural competence appears as an important condition for the successful and effective professional activity of future masters of military administration in the field of intercultural communications. According to B. Hunter, intercultural competence can be equated with global competence, therefore, in the process of acquiring it, a person must understand his own cultural boundaries before entering others, master the ability to understand his own cultural norms and expectations and recognize cultural differences, and tolerant position, a tolerant attitude will provide the basis for an individual's entry into the globalized world in modern conditions.

Conclusion. *In order to develop the intercultural competence of future masters of military administration in professional training, it is necessary to create an appropriate educational environment in which traditional, innovative and interactive technologies will be combined in distance, classroom and non-classroom education.*

It is advisable to develop the intercultural competence of military specialists with the help of such methodological approaches as interactive training, situational analysis, cases (professionally oriented tasks).

The results of the theoretical analysis give reason to believe that the listed methodological approaches will make it possible to build an educational process that will meet the requirements for effective intercultural communication and will organizationally constitute a promising intercultural learning environment and the development of intercultural competence of future masters of military administration in the course of professional training.

Key words: *competence approach; competence; cross-cultural competence; cross-cultural communication; military liberal education; professional preparation; methods of active studies; interactive technologies; education.*